

A KOMPLEX BIZTONSÁG IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

I. BEVEZETÉS

Az utóbbi időben a belső biztonság megtestesítője lett a rendőrség a politikának, mintha a rendőrséggel garantálni lehetne a mindent átfogó biztonságot. De a rendőrség, összességében az állam, nem tudja teljesíteni „a belső biztonság politikája” által kiváltott, polgárok biztonságára irányuló elvárásait. Ezek sokkal messzebbre nyúlnak, mint az egyedek és veszélyes helyzetekkel szembeni védelem lehetőségei, és összességükben a szociális nehézségek, valamint a félelem elleni biztosításra irányulnak. Bár ezen rizikókból is adódnak az állam kötelezettségei, miszerint minden polgárnak biztosítani kell az emberhez méltó lét feltételeit, és védelmezni kell az élet természetes alapjait. Megjegyzem, hogy a munkanélküliség, a betegségek következményeivel, illetve a hajléktalan étellel szembeni szociális állami védelem sem fog tudni egyeseknek átfogó „belső biztonságot” nyújtani.

A „belső biztonság” fogalma a hatóságokba vetett bizalom struktúrájából ered és igényt támasztott arra, hogy az „alattvalók” életkörülményeit egy „jó” állami rend értelmében átfogóan alakítsák ki. Ebből adódóan egy demokratikus közösségben ezt a fogalmat új tartalommal kell megtölteni. A rendőrség saját feladatainak meghatározására ezek magától értetődő volta miatt alkalmatlannak bizonyul. A rendőrség és a „rend” hatóságai nem a „belső biztonság” politikájának végrehajtó szervei. A lehetséges állami, biztonsági feladatok sokaságából ezek csak egy specifikus részletet képviselnek. A „közbiztonság” a konkrét veszélyek elhárítására és a jogilag védett érdekek védelmére korlátozódott. A rendőrség a közbiztonságot sem garantálni, sem fenntartani nem tudja. A jogállam szolgálatában – az igazságszolgáltatással együtt – azonban jelentősen hozzájárul a polgárok békés együttélésének megteremtéséhez (Pl: konfliktus megoldás, béketeremtés családi veszekedéseknél).

Az emberek elemi alapszükségleteit, nevezetesen a veszélyekkel szembeni és a bűnözéssel szembeni védelmet a rendőrségnek a tényleges és jogi lehetőségeinek optimalizálásával kell biztosítani, alapvető egyetértésben más társadalmi erővel és szereplőkkel. Eközben mindig az ellentétes irányban haladó, vagy egymásnak ellentmondó jogi helyzetek kíméletes kiegyenlítéséről, vagyis pusztán egy viszonylagos optimumról, sohasem a legnagyobb fokú biztonságról van szó. A biztonság optimalizálásakor természetesen mindig be kell vonni a lakosság szubjektív biztonsági szükségletét. Nem szabad azonban, hogy túl nagy különbség legyen a lakosság elvárásai és a rendőrség teljesítményre irányuló lehetőségei között.

A korlátozott erőforrások a rendőrséget a bűnüldözés és a megelőzés területei újra és újra arra kényszerítik, hogy „prioritási” döntéseket hozzanak és mérlegeljék, mely fajta bűncselekményekkel kell elsődlegesen szembeszállni. Itt a legfontosabb mérce a közártalmasság foka. Azon megfontolásokat, amelyek kizárólag statisztikai alapokon nyugodnak a jövőben háttérbe kell szorítani.

A rendelkezésre álló rendőri erőforrásokkal szemben különleges követelményeket támaszt egyfelől a tömegbűnözés és az erőszakos bűnözés. Ezekben a területeken óriási súlyt kell fektetni egy előrelátó biztonsági politikára (prevencióra), amely megpróbálhatja elvonni a tömeg és erőszakos bűnözés táptalaját, és egyben a biztonságérzetre helyezi a hangsúlyt.

A belső viszonyokban tehát elsősorban a politikai vezetés feladata a rendőrségnek világosan megadni a fontossági sorrendet, amelyet azonban az előzőekben említett működéshez tartozó problémák miatt nem lehet világosan és egyértelműen kommunikálni (Nincs nemzetbiztonsági stratégia, nincs kriminálpolitika).

Összességében a rendőrségnek biztosítani kell azt a mozgásteret, amelyre a társadalomnak struktúrája miatt, illetve az egyén személyiségének szabad kibontakoztatása végett szüksége van. Ez természetesen ellentétben lehet a nyugalomra és rendre, valamint a keményebb eljárásra irányuló követelésekkel, amelyek gyakran feltűnő aránytalanságban állnak azon hajlandósággal, hogy az emberek korlátozzák saját magukat szabadságtörekvéseikben, és alávéssék magukat a társadalmi együttélés általános szabályainak. Minél tágabbra nyúlik szét az olló a *law or order* (jog és rend) kívánalmának és az állampolgárok lehető legnagyobb mozgáster garanciája között, annál nehezebb a rendőrség számára megtalálni a járható középutat.

II. FOGALMAK

I. Biztonság

Az emberek élelmet, ruházatot, lakóhelyet, biztonságot, valahová tartozást és megbecsülést kívánnak. Mindez az ember valódi biológiai felépítéséből és ember-voltából következik. A biztonság olyan produktum, amelyet állami szervek, intézmények, magánszemélyek és szervezetek teremtenek meg. Természetesen a felsorolás nem teljes. Értékelhető és a társadalmi többség elégedettségével elfogadott biztonság az állampolgárok közreműködése nélkül nem képzelhető el.

1.1. Objektív biztonság (Közbiztonsági aspektusból)

Az objektív biztonság fogalom meghatározásától tartózkodok, de talán a statisztikai adatokból, de különösen a rendőrségi – bűnügyi, közrendvédelmi – statisztikák kimutatásaiból, azok elemzéseiből, értékeléséből lehet következtetni. A különböző kriminalisztikai adatok (felderítési mutatók, nyomozás eredményességi arányok, súlyozott bűncselekmények) közvetítik ma elsősorban, hogy a (köz)biztonság jó-e, illetve az milyen irányban halad, reális vagy irreális-e a polgárok minősítése, várakozása. Ennek szférájában a keletkező adatok, stratégiai és taktikai célok egyaránt felhasználhatóak – elsősorban – a döntést előkészítő folyamatban. A rendőrségi statisztikák adják az alapot, kiinduló pontot a bűnmegelőzési, közbiztonsági programok tervezéséhez, megvalósításához. Tartózkodni kell ugyanakkor attól, hogy kizárólag ezekre alapozzuk elgondolásunkat és programunkat. Az objektív biztonság tényei egy adott terület biztonságára jellemzőek egy adott időszakban.

1.2. Szubjektív biztonság

A biztonság személyes átélése érzelmi tényezői. Érzet, hit, meggyőződés, amelyen keresztül a biztonságot minősíti egy-egy polgár. Egyedi tapasztalat szerint érzékeli, és értékeli az állapotot, amelyet biztonságnak, illetve bizonytalanságnak fogalmaz meg. Sok tényező együttes hatására alakul, változik az egyének és általuk a társadalom egészének biztonságérzete. A szubjektív biztonság, mint állapot sokkal nehezebben mérhető, mérésére nincsenek egzakt módszerek, meggyőző adatok.

Az objektív biztonság és a szubjektív biztonság nem választható szét. Egyiket a másik nélkül nem lehet vizsgálni. A közös analízisre még nincs kidolgozott és ajánlott módszer. Míg az objektív biztonság körében a bűnözés konkrét jellemzői azonnal megjelennek a statisztikában, addig a lakosság tapasztalatai, megélt élményei a tömegkommunikációban megjelent adatok és sugalmazások együtt élnek tovább a köztudatban. Ezeket csak tudatos és meggyőző, a biztonság érdekében végzett közös munkával lehet megváltoztatni.

1.3. Közbiztonság

A közbiztonság jogilag szabályozott olyan közállapot, a társadalmi együttélésnek olyan tényleges helyzete, amelyben biztosított, hogy az állampolgárok, állampolgári közösségének életét, testi épségét, működését és vagyonát ne érhesse jogosulatlan támadás.

A közbiztonság olyan társadalmi, illetve jogrend, amelyben az államhatalom által előírt törvényi és a közfelfogás által elismert erkölcsi normákat az állampolgárok döntő többsége tiszteletben tartja, illetve érvényüket az államhatalom biztosítja.

A közrendvédelmi feladatok ellátása során a rendőrség:

- védi az állampolgárok életét- és vagyonbiztonságát, biztosítja a közterületek általános rendjét, az állampolgárok nyugalmát,
- közreműködik a különböző rendezvények, ünnepek rendjének fenntartásában,
- elemi csapás, tömegszerencsétlenség, közvetlen veszély színhelyén biztosítja az élet- és vagyonmentést, közreműködik a vészhelyzet elhárításában, intézkedik a balesetet szenvedett és magatehetetlen személyek azonnali segítségben részesítésére,
- segítséget nyújt a hivatalos személyeknek feladataik ellátásához, amennyiben azt külső körülmények akadályozzák,
- közreműködik a közúti közlekedés, a forgalom zavartalanságának biztosításában,
- intézkedik és eljár a közlekedési szabályok megszegőivel szemben,
- közreműködik a veszélyes árúk vasúti-, vízi és légi szállításával kapcsolatos ellenőrzésekben.

2. Bűnmegelőzés

Olyan komplex szervezett tevékenység, amely igényli és feltételezi az állami, társadalmi és civil szervezetek, valamint az állampolgárok közös cselekvéseit, együttműködését egy olyan folyamat érdekében, amely valamely bűncselekmény, vagy bűncselekmények bekövetkezését, illetve az azokat lehetővé tevő okokat, körülményeket csökkenti. A cél nem csupán annak megakadályozása, hogy valaki bűncselekményt kövessen el, hanem elkerülhető magának az eseménynek a bekövetkezése is. A rendőrség

bűnmegelőzése mint feladat gyakran ellentétes álláspontok ütközéséhez vezet, mivel egyes állítások szerint a büntetőeljárás és a büntető igazságszolgáltatás önmagában is betölt bűnmegelőzési funkciót.

2.1. Rendőri bűnmegelőzés

A rendőri bűnmegelőző tevékenységet a rendőri munkára vonatkozó jogszabályok keretei között a bűnügyi helyzet alapos és rendszeres elemzése, értékelése eredményeként keletkezett információk alapján kell megszervezni. A bűnözés megelőzését célzó intézkedések, kezdeményezések körében elsőbbséget kell biztosítani azoknak a megelőzési feladatoknak, amelyek a szándékosan elkövetett bűncselekmények közül a legáltalánosabb megelőző hatás kiváltására alkalmasak, a közvéleményt legjobban irritáló, a közbiztonságot leginkább veszélyeztető bűncselekményfajták, illetve a bűnözés veszélyességének új minőséget adó bűncselekmény típusok megakadályozását szolgálják. A bűnmegelőzési tevékenység csak az állampolgárokat megillető alkotmányos jogok, az emberi méltóság tiszteletben tartásával folytatható.

A rendőri bűnmegelőző tevékenység fő feladatai:

- a bűnmegelőzés információ-rendszerének kialakítása és működtetése,
- a család-, gyermek-és ifjúságvédelem,
- megelőző vagyonvédelem,
- a közösségi életterek rendjének, biztonságának, illetve a környezet és a természet értékeinek védelme,
- a bűnmegelőzés belső és külső koordinációja (a bűnmegelőzés társadalmasítása),
- az áldozatvédelem,
- bűnmegelőzési tájékoztató és propaganda tevékenység,
- a szolgálati ágak általi tájékoztatás, jelzések adása,
- a bűnmegelőzési ellenőrzés,
- a járőrszolgálat.

3. Bűnüldözés

A bűnüldözés az állami szervek, a társadalmi szervezetek intézkedései és az állampolgárok célirányos cselekvésének összessége, amelyek az elkövetett bűncselekmények felderítését, a folyamatban lévő büntettek megszakítását, a tervezett vagy előkészületi stádiumban észlelt jogsértések megelőzését, a bűnözés mint társadalmi tömegjelenség visszaszorítását célozzák. Az így meghatározott bűnüldözés az egész társadalom érdeke, és minden állampolgár erkölcsi kötelessége.

A különböző állami szervek és társadalmi szervezetek bűnfelderítési feladatait egyes jogszabályok határozzák meg, amely szerint feladatuk a bűncselekmények gyors és alapos felderítése, valamint azok elkövetőinek felelősségre vonásához szükséges eljárási cselekmények elvégzése.

A rendőrség a bűnüldözés keretében gondoskodik a bűncselekmények és elkövetőik felderítéséről, bűncselekmények alapos gyanúja esetén nyomozást folytat. A rendőrség a bűncselekmények hatékonyabb felderítése érdekében jogosult – külön törvényben

meghatározott feltételek esetén – különleges eszközök és módszerek alkalmazására, közreműködik továbbá a bűncselekmények okainak feltárásában és elemzésében.

4. Az integrált biztonság szemlélete

A biztonság – közbiztonság javítása a társadalom számára elviselhető szinten tartása olyan komplex feladat, mely az állami, társadalmi, civil szervezetek, önkormányzatok, egyházközösségek, médiák és az állampolgárok összehangolt, célirányos tevékenysége alapján biztosítható. Eredményessége attól függ, hogy a megvalósításban résztvevők mennyire érzik át felelősségüket.

Az integrált biztonság fontos elvi és gyakorlati kérdése, hogy a partnerek megnyerésével, az érintettek és az érdekeltek bevonásával kialakuljon a demokratikus viszonyok közötti együttműködés és közös cselekvés.

Az említettek célja, hogy:

- életminőségünk,
- személyes biztonságunk,
- a közbiztonság,
- a bűnmegelőzés és a
- bűnüldözés eredményessége érezhetően javuljon.

III. AJÁNLÁS AZ ORSZÁGOS BŰNMEGELŐZÉSI PROGRAMHOZ (kivonat)

1. A program

A program célja, hogy egyfelől a kormány középtávú bűnmegelőzési koncepciója, másfelől az Országos Bűnmegelőzési Tanács (ObmT) cselekvési programjaként egy átfogó szakmai dokumentummá váljék. A demokrácia viszonyai között a bűnmegelőzés fő letéteményeseinek egyike az önkormányzat, a települések választott képviselői és vezető szervezete. Ennek alapján a települési önkormányzatok feladatai közé tartozik a közbiztonság helyi feladatairól való gondoskodás, ugyanakkor léteznek olyan bűnmegelőzési feladatok is, amelyek konkrét területtől, régiótól függetlenül teljes körű, országos érvényű megoldást követelnek. A helyzetet bonyolítja, hogy ezen feladatok jelentékeny része az önkormányzatok aktív és összehangolt bűnmegelőzési részvételét is feltételezi.

A program – tudatosan – kettősséget mutat. Az egyik oldalon az önkormányzatok kiemelt feladatai foglalnak helyet, amelyeket minden települési önkormányzat magára vállal és igyekszik teljesíteni. A másik oldalon a kormányzati szerepvállalás foglalt helyet, amely a központi célok egységes megvalósítását tarja szem előtt.

A hazai bűnmegelőzési stratégia főbb vezérelveit összegezve a következőket kell szem előtt tartani:

1. A bűnmegelőzés fő letéteményeseinek egyikét az önkormányzatok jelentik.
2. A bűnmegelőzés másik fő letéteményeseként az országos érvényű feladatok megvalósítására a kormány hivatott.

3. A kormány és az önkormányzatok közötti együttműködés nélkülözhetetlen a bűnmegelőzési feladatok ellátásában.
4. Az önkormányzatok joga és kötelessége a helyi bűnmegelőzési stratégia kialakítása és realizálása.
5. A bűnmegelőzés stratégiai és taktikai feladatainak megvalósításában szerepe van a rendőrségnek is. Ez azonban nem érinti azt a tényt, hogy a rendőrség elsődleges feladata a bűnüldözés.
6. A kormány és az önkormányzatok összehangolt bűnmegelőzési munkája feltételezi az együttműködést az egyéb állami, társadalmi vagy civil szervezetek között.
7. A bűnmegelőzési stratégia eredményességében nem nélkülözhető a lakosság aktív, közvetlen és közvetett részvétele, az állampolgári önszerveződések közreműködése.

A kormány és a kormányzati szervek felelősségének tudatában vállalja, hogy az ország modernizációs programja részeként hatékony lépéseket tesz a bűnüldözés megelőzéséért. A közbiztonságra legnagyobb veszélyt jelentő bűnözés eddiginél hatékonyabb megelőzése érdekében a *középtávú bűnmegelőzési programot* a következők szerint valósítja meg.

Bűnözési helyzetünk jellegzetességei közül – a prevenciók prioritások meghatározása érdekében – az alábbiakat kell külön is kiemelni:

- Az összebűnözésnek több mint negyötödét mindössze kilenc bűncselekményfajta teszi ki, szerkezetére jellemző pedig, hogy huszonhárom bűncselekményfajta vonatkozó információ-összességet foglal magában.
- A vagyoni elleni bűncselekmények aránya az elmúlt évek során folyamatosan növekedett, és ezzel együtt emelkedett a vagyoni elleni bűncselekmények által okozott kár összege.
- A bűnözés területi megoszlásának struktúrájában lényegi átrendeződés nem volt megfigyelhető.
- Az összebűnözés negyötöde az ország 15 településére és ezek agglomerációs övezetére koncentrálódik.
- A bűncselekmények elkövetési helye és a bűnelkövetők lakhelye az esetek jelentős részében nem esik egybe.

2. Prevenciók prioritások

- Elsősorban nem (vagy nem csak) a következmény súlyossága, hanem az áldozattá válás valószínűsége miatt a közvéleményt leginkább irritáló cselekmények és ezek kiemelten fertőzött színhelyei.
- Az előző cselekmények potenciális elkövetői körének lakóhelyei.
- Az életet, testi épséget és emberi méltóságot sértő bűncselekmények valószínű színhelyei, objektumai és elkövetői.
- A gazdasági életet súlyosan veszélyeztető bűncselekmények megvalósulási helyei, objektumai és elkövetői.

- A jogbiztonságot különösen veszélyeztető, elsősorban szervezeten elkövetett bűncselekmények és ezek megvalósítására alakult szervezett bűnözői csoportok, kiemelt figyelemmel a transznacionális csoportokra is.
- Adott településen, régióban a fentiekben túlmenően elszaporodó és ezért a közbiztonságot és a közérzetet jelentős mértékben rontó bűncselekmények és elkövetői.

3. A biztonsági koncepció

A biztonsági koncepció a jelenlegi helyzet ismeretében határozza meg a lehetséges és szükséges beavatkozásokat, a pénzügyi feltételeket és a központ, a helyi valamint a kormány által felügyelt más szervezetek tevékenységét.

A bűnmegelőzési politika stratégiai irányai:

1. az emberi élet, a dologi javak, a személyiséghez fűződő alkotmányos jogok védelme,
2. a szomszédos országokkal az együttműködés feltételeinek és az ország kiegyensúlyozott térségi fejlődésének elősegítése,
3. az ország stabilitásának biztosítása.

4. A bűnmegelőzés céljai

A világon létező, valamennyi bűnmegelőzési politika végső célját tekintve azonos: Lehetőség szerint a potenciális bűnelkövető ne valósítson meg a büntető törvénybe ütköző cselekményt, illetve ha ilyen jellegű cselekményt már elkövettek, akkor az semmiképp se maradjon rejtve a büntető igazságszolgáltatási szervezet, illetve a társadalom előtt.

4.1. Közvetlen prevenciók célok:

- A bűncselekmények legközvetlenebb okainak megszüntetése, mégpedig a normasértő személyre, a cselekményi szituációra és a szociális kontroll hatékonyságára gyakorolt befolyással, valamint
- a bűncselekményeket lehetővé tevő okok és körülmények csökkentése elsősorban rendőri eszközökkel, fokozott rendőri fellépéssel, a veszélyeztetett területeken történő fokozott hatósági jelenléttel.

4.2. Közvetett prevenciók célok:

- A bűnözővé válás megelőzése,
- A tettenérés kockázatának növelése, mégpedig a leleplezés kockázatának növelésével, a felderítési arány emelkedésével és a büntető felelősségre vonási kockázat fokozásával annak érdekében, hogy a minimális tűrési határértékre szoruljon vissza a le nem leplezett bűncselekmények aránya,
- az áldozati- sértetti károk mérséklése és
- a bűnözéstől való félelem csökkentése.

5. A bűnmegelőzés dimenziói

1. Jogi dimenzió,
2. az időbeni dimenzió,
3. a célcsoport-függő dimenzió (tettes-, áldozat-ill. lakosságorientált prevenció),
4. térbeli dimenzió (kommunális –regionális, ill. országos érvényű és nemzetközi prevenció).

6. A bűnmegelőzés kiemelt célcsoportjai

- Gyermekek,
- fiatalkorúak és fiatal felnőttek,
- a hátrányos helyzetű társadalmi réteghez tartozók,
- a társadalom halmozottan hátrányos rétegei,
- a sértetté válásnak fokozott veszélye alá tartozó rétegek.

7. Bűnmegelőzési politikák

A társadalom tükre az az eszközrendszer, amelyet kész mozgósítani a már elkövetett bűncselekmények és azok elkövetőinek a felderítésére, a bűnelkövetők büntetőjogi felelősségre vonására, a még meg nem valósult bűnelkövetések megakadályozására.

7.1. Kriminálpolitika

A kriminálpolitika a már elkövetett bűncselekményekre adott büntetőjogi válaszstratégiák gyűjtő fogalma. A kriminálpolitikának a prevenciós eszköztár egészén belül prioritást kell biztosítani.

7.2. Szociálpolitika

A bűnmegelőzésre is tekintettel lévő szociálpolitika igen fontos eszköz ahhoz, hogy a bűnözés útjára még nem lépett, de ilyen veszélynek kitett közösségeket, egyéneket a bűnöző karriertől, a kriminális stigmatizáció következményeitől megvédje.

7.3. Foglalkoztatáspolitikai

Az állandó és megbízható munkahely a társadalomba való beilleszkedés egyik legfontosabb tényezője.

7.4. Oktatás-és neveléspolitikai

A felnövekvő generációk társadalmi beilleszkedése szempontjából kiemelt fontosságú a szocializációt biztosító kisebb (a családi) illetve nagyobb (az iskola) közösségi funkcióinak maradéktalan ellátása. Kedvező esetben a fiatal szocializációs és tanulási folyamatában a két közeg kiegészíti és erősíti egymást. Az oktatás- és neveléspolitikai

valamint a művelődéspolitikai körében kiemelten fontos a bűnmegelőzési szempontok érvényesítése.

7.5. Településpolitikai

A bűnelkövetés helye és a bűnelkövető lakhelye többnyire nem esik egybe. A helyi viszonyokat jól ismerő önkormányzatokra fontos feladatok hárulnak a sikeres bűnmegelőzés, továbbá a bűnalkalmak csökkentése érdekében.

7.6. Tájékoztatási stratégia

Különösen fontos, hogy az érdekeltek számára valamennyi lényeges információ rendelkezésre álljon a bűnözés tényleges helyzetéről, a legfontosabb veszélyforrásokról, a védekezés lehetőségeiről és a sértetté válás kivédéséről.

8. Az Országos Bűnmegelőzési Tanács feladata, szerepe a bűnmegelőzésben

A bűnmegelőzési tevékenységet a kormány érdekegyeztető, döntés-előkészítő és javaslattevő szerveként létrehozott Országos Bűnmegelőzési Tanács (ObmT) koordinálja.

Az ObmT – jogszabályból eredő – alapvető feladata, hogy állásfoglalásaival, javaslataival segítse a kormány a bűnözés visszaszorítása érdekében végzett tevékenységét, felhívja a figyelmet a bűnözés okaira, ajánlásokat dolgozzon ki a bűnözés terjedésének megakadályozására, a hazai bűnmegelőzési stratégia elveire, s működjön közre az átfogó bűnmegelőzési program kidolgozásában. Az ObmT feladatkörébe tartozik továbbá – a kormányhatározatban foglaltakkal összhangban – mindazon tevékenységek is, amelyek az egyes kormányzati tárcákhoz nem köthetők. Ezek a bűnmegelőzési politika általános feladatai.

Az ObmT feladatkörébe tartozik különösen az ún. szituatív bűnmegelőzés hatékonyságának támogatása:

- a bűnmegelőzési stratégia kidolgozása és folyamatos karbantartása,
- a bűnmegelőzés végrehajtási struktúrájának, értékelés szempontjainak kialakítása,
- együttműködési kapcsolatok kiépítése a bűnüldöző szervekkel,
- a rendőrséggel, a vám-és pénzügyőrséggel, kapcsolatot tartó közösségi képviselők biztosítása, együttműködési kapcsolatok létrehozása, e hatóságok és a közösségek között,
- javaslatok kidolgozása a kormányzati feladatok egy részének a civil szféra számára történő átadása céljából,
- az önkéntes és civil szervezetek támogatása,
- a szomszédság figyelőszolgálatának elősegítése,
- az elkövetett bűncselekmények, elkövetési módszereinek elemzése,
- tanácsadás a védekezéshez, valamint
- konkrét segítségnyújtás a vagyontárgyak megfelelő védelméhez.

Törekedni kell arra, hogy megalakuljanak az ObmT regionális és helyi szervezetei.

9. A polgárőrség feladata, szerepe a bűnmegelőzésben

A polgárőrség alapvető feladata a bűnmegelőzés helyi gyakorlati megvalósításában való részvétel, így

- a bűnmegelőzés érdekében figyelő járőr és mozgóőri szolgálatot szervez.
- hatékonyan közreműködik a Szomszédok Egymásért Mozgalom szervezésében, és
- együttműködik, kapcsolatot tart a rendőrséggel és az önkormányzatokkal.

IV. AZ ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNY INTÉZKEDÉSE A RENDŐRI SZERVEK BŰNMEGELŐZÉSI FELADATAINAK MEGHATÁROZÁSÁRÓL

1. A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységének alapelvei és fő irányai

A bűnmegelőzés államilag szervezett tevékenység, melynek keretén belül a rendőrség

- a) intézkedéseket fogantat a bűncselekmények elkövetését lehetővé tevő okok és körülmények érvényesülésének, a bűncselekmények elkövetésének megelőzése érdekében,
- b) koordinálja más állami szervek és az önkormányzatok bűnmegelőzési tevékenységét,
- c) együttműködik az önkéntes állampolgári kezdeményezésre létrejött bűnmegelőzési célú társadalmi szervezetekkel.

A rendőri bűnmegelőzési tevékenység megszervezését a rendőri munkára vonatkozó jogszabályok alapján kell megszervezni. A bűnözés megelőzését célzó intézkedések körében elsőbbséget kell biztosítani azoknak a megelőzési feladatoknak, amelyek a szándékosan elkövetett bűncselekmények közül a legáltalánosabb megelőző hatás kiváltására alkalmasak, a közvéleményt legjobban irritáló, a közbiztonságot leginkább veszélyeztető bűncselekmény fajták, illetve a bűnözés veszélyességének új minőséget adó bűncselekménytípusok megakadályozását szolgálják. A bűnmegelőzési tevékenység csak az állampolgárokat megillető alkotmányos jogok és az emberi méltóság tiszteletben tartásával folytathatók.

A rendőri bűnmegelőző tevékenység fő feladatai:

- a bűnmegelőzés információ rendszerének kialakítása és működtetése,
- a rendőri család -, gyermek- és ifjúságvédelem,
- a visszaesés és a szervezett bűnözés megelőzése,
- a megelőző vagyon-és gazdaságvédelem,
- a közösségi életterek rendjének és biztonságának a környezet és a természet értékeinek védelme,
- a bűnmegelőzés belső és külső koordinációja,
- a bűnmegelőzési tájékoztató és propaganda tevékenység,
- áldozatvédelmi tevékenység.

V. A „NÓGRÁD BIZTONSÁGÁÉRT” Társadalmi Program rendszere

1. A program tervezetének elkészítése, elfogadtatása különböző szervezetekkel

A Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság 1996 márciusában kidolgozott egy szervezési-fejlesztési koncepciót, amely a „Nógrád Biztonságáért” társadalmi programtervezet néven vált ismertté. A koncepciót véleményezték a rendőrség különböző szintű helyi, regionális és országos szervei, megyében található nagyobb önkormányzatok, a lehetséges együttműködő szervezetek, valamint angol és holland rendőrök. A szakmai és társadalompolitikai visszajelzések alapján elmondható volt, hogy valamennyi véleményező sürgősnek találta az elemzett problémák megoldását, és elengedhetetlen feltételnek tartotta a szorosabb együttműködés kialakítását az érintett közreműködő szervezetek között.

Az általános érvényű minősítések mellett térségi és helyi ügyekben konkrét javaslatok, ajánlások is születtek a társadalmi program megvalósítással kapcsolatos gyakorlati tennivalók terén. A megye főkapitánya 1996 júniusában terjesztette a „*Me gyénk Biztonságáért*” című koncepciót a megyei közgyűlés elé, ahol megtárgyalták, majd egyhangúlag elfogadták azt, és határoztak a program anyagi, illetve erkölcsi támogatásáról is.

A társadalmi program kezdeményezője a rendőrség, míg bázisai:

- települési önkormányzatok,
- helyi polgárőrségek,
- lakossági önszerveződések,
- intézmények,
- kisebbségi önkormányzatok,
- szakmai és civil őrszolgálatok,
- egyházak,
- ügyészség,
- Határőrség,
- vám-és pénzügyőrség,
- polgárok.

2. A program lényege, céljai, feladatai

A biztonság, a közbiztonság, a közösségi bűnmegelőzés javítása, a társadalom számára, elviselhető szinten tartása komplex feladat, mely az állami, társadalmi, civil szervezetek, az önkormányzatok, az egyházak, a médiák és az állampolgárok összehangolt és célirányos tevékenysége alapján biztosítható. A program célja a megye biztonságának javítása, és közös cselekvés a bűnmegelőzésben érdekeltek bevonásával.

2.1. A program prioritásai

- A közterületek rendje,
- a bűnözés utánpótlási bázisának csökkentése,
- a hátrányos helyzetű kisebbségekkel történő kapcsolat kialakítása,
- a folyamatos párbeszéd fenntartása,

- a városi bűnözés feltételeinek korlátozása,
- megbízható, hatékony tájékoztatás, bizalomépítés.

Az ismertté vált bűncselekmények tekintetében célként lett megfogalmazva, hogy számuk a 2000. évig ne haladja meg a tízezret, a balesetek esetében évente a négyszázat.

2.2. A program megvalósítandó feladatai:

- Biztonságosabb életkörülmények megteremtése,
- A társadalom pozitív fejlődésének elősegítése,
- A társadalmi szemléletváltás formálása, ezzel együtt a közöny, közömbösség csökkentése.
- Személy és vagyónvédelem,
- A biztonságban érdekelt önszerveződések elősegítése,
- A bűnmegelőzés társadalmasítása- közösségi bűnmegelőzés,
- A bűnözési alkalmak okok, körülmények csökkentése,
- A bűncselekmények elkövetési kockázatának növelése.
- A bűnelkövetővé. áldozattá, sértetté válás megelőzése,
- Az Európai Unióhoz való csatlakozás elősegítése.

3. A program működtetéséhez szükséges együttműködő szervezeti formák kialakítása

A „Nógrád Biztonságáért” társadalmi program megvalósításában szervező, irányító, koordináló szerepet játszik a Nógrád Megyei Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottság. A megye rendőrfőkapitánya és közgyűlésének elnöke a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére, ellenőrzésére, a közbiztonság fenntartásában érintett állami- és társadalmi szervek bevonásával 1996 őszén alakította meg a bizottságot. A bizottság elnökét, társelnökét és tagjait a megyei közgyűlés megbízatásának időtartamáig kérték fel feladataik ellátására. A bizottság eljárását és intézkedési körét törvény szabályozza, ugyanakkor a bizottság maga állapította meg működésének részletes szabályait, melyet az ügyrend tartalmaz.

A Nógrád Megyei Bűnmegelőzési Bizottság működéséhez a következőkben felsorolt kilenc munkacsoport kialakítása volt szükséges, amelyek 1996 végéig folyamatosan jöttek létre:

- Megyei Balesetmegelőzési Bizottság,
- Család-, Gyermek és Ifjúságvédelmi Munkacsoport,
- Vagyonvédelmi Munkacsoport,
- Áldozatvédelmi Munkacsoport,
- Városok Biztonságáért Munkacsoport,
- Falvak Biztonságáért Munkacsoport,
- Kisebbségvédelmi és Etnikai Munkacsoport,
- Tájékoztató és Informáló (PR) Munkacsoport,
- Jogszabályokat előkészítő Munkacsoport.

A megyei szinten kidolgozott együttműködés után, a városi szinteken vették fel a kapcsolatot egymással a rendőrség és az önkormányzatok képviselői, akik kezdeményezték a bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságok létrehozását. A fentiek által a Bizottság szervezési, jogi és együttműködési tapasztalatokra tett szert.

4. Erőforrások megteremtése, pályázatok

A Nógrád Megyei Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottság 1996 augusztusában pályázatot nyújtott be a Nógrád Megyei Területfejlesztési Tanácshoz, amelyben a társadalmi program támogatását igényelte. Központi forrás hiányában helyi szinten szükséges előteremteni a program megvalósítási költségeit. Ennek egyik formája a már meglévő alapítványok támogatása, valamint szükség esetén újak létrehozása,

A Nógrád Megyei Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottság pénzügyeit a Közbiztonsági és Vagyonvédelmi Alapítvány kezeli. Az összegek felett a rendőrség, az önkormányzat és a munkacsoportok képviselőiből álló kuratórium dönt. Célszerű a támogató szervezetekkel együttműködési megállapodást kötni.

A „Nógrád Biztonságáért” társadalmi programmal kapcsolatos feladatok néhány esetben csak külső (nem a Közbiztonsági és Vagyonvédelmi alapítványon keresztül folyósított) forrás elnyerése esetén valósíthatók meg. Ennek érdekében a program kivitelezői folyamatosan figyelik, elemzik a közbiztonsági témában megjelenő pályázatokat. Cél, hogy ezeket a lehetőségeket az érdeklődő rendőri és civil szervezetek felé tolmácsolják, közvetítsék. A demokratikus viszonyok közötti együttműködés korábbi hiánya miatt tapasztalatunk, hogy a szervezeti formák működtetéséhez és az erőforrás kezeléséhez szükséges az állami akarat és koncepció támogatása.

A Program a Területfejlesztési Tanácson kívül többek között sikeresen pályázott:

- A Holland Királyság Nagykövetségénél,
- Az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítványnál,
- Az Országos Bűnmegelőzési Tanácsnál,
- A közelmúltban beinduló, egyes minisztériumi célzott pályázatoknál,
- Megyei és helyi alapítványoknál,
- Idegenforgalmi pályázatoknál.

A Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság – két másik magyar megyével – valamint mindegyikük holland testvér régiójával történő együttműködésük során – az integrált biztonság területén több évre szóló projektet dolgozott ki. Közös pályázatot nyújtottak be a holland MATRA alapítványhoz, melynek elnyerték a támogatását és az előzetesen megfogalmazott célokat több részletben valósították meg.

5. Konkrét ajánlások kidolgozása megyei szinten és azok megvalósítása helyi szinteken

A bizottságok valamennyi munkacsoportja számára meghatározó feladat olyan ajánlások, „miniprojektek” megfogalmazása, amelyek akár az adott települési önkormányzat munkájához, akár egy kisebb lakókörnyezet sajátos adottságához adaptálva a közbiztonság területén sikeresen alkalmazható. Az elmúlt évek alatt bebizonyosodott, hogy a megyei szint feladata az ajánlások, tanácsok kidolgozása, a koordináció, valamint a helyi

szintek munkájának elősegítése, támogatása. A helyi szintek feladata, a helyi társadalom képviselőinek felkutatása, bevonása, a helyben felvetődött problémák helyben történő kezelése, valamint a közös cselekvés kialakítása.

6. Kezdeményezés az adott konkrét problémára helyben történő közös megoldásra

Általános elvek, a helyi szinten keletkező problémák, helyben történő kezelésére:

- *Adott térség bűnügyi, közbiztonsági, közlekedési helyzete.*
A fertőzöttséget, a bűnözés térségi és gyakorlati jellemzőit vizsgálva kijelölhető az a néhány fontos terület, ahol gyors cselekvés szükséges.
(statisztikák, tendenciák, elemzések, értékelések, - Rendőrség & Egyéb);
- *A térség állampolgárainak biztonságérzete.*
Lakossági fórumok, megkérdezések, kérdőívek, reprezentánsok kikérdezése.
- *Tájékoztatás problémákról, megoldandó feladatokról.*
Falurádió, lakossági fórum, körzeti rádió, televízió, újság, plakát, stb.;
- *Partnerek keresése, érintettek és érdekelték bevonása.*
- *Ellenőrzés- korrekció.*
- *Értékelés –elemzés –kutatás -gyakorlati munka segítése.*
- *Új feladatok meghatározása.*
 - + stratégia kialakítása – prioritások felismerése,
 - + taktika kialakítása – adott területen és időszakban együttműködésen alapuló közös cselekvés

Mit?	– célok és feladatok
Kik?	– együttműködők és felelősök
Mikor?	– időtartam és határidők
Miért? és Hogyan?	– módszerek, források

7. Egyes speciális területet célzó konkrét feladat megvalósítása partneri együttműködések „miniprojektek” kivitelezésével

7.1. Áldozatvédelem területén

Nógrád megyében a „Nógrád Biztonságáért” Társadalmi Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Programban 1996-ban már külön fejezetben szerepel az áldozatvédelem. A Megyei Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Bizottság szervezeti felépítésében helyet kapott az Áldozatokat Segítő Szolgálat, mint a Bizottság egyik munkacsoportja.

- A FEHÉR GYŰRŰ Közhasznú Egyesülettel az országban elsőként 1998. február 22-én a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság együttműködési megállapodást írt alá a bűncselekmények megelőzésére és a bűnözés áldozatainak segítésére, valamint a Rétság városban létrehozott áldozatvédelmi iroda működtetésére. Fentiek hatására Szécsény, és Balassagyarmat városok is megnyitották áldozatvédelmi és bűnmegelőzési irodáikat.
- A Holland Királyság Rendőrségével fennálló több éves szoros együttműködés egyik fontos állomása volt a három magyar és három holland megyével közösen megvalósított

un. „Interregionális Projekt” kivitelezése, melynek feladatai között vezető szerepet kapott az áldozatvédelem fejlesztése.

- A minisztérium szervezetei és a Belügyminiszter irányítása alá tartozó önálló szervek áldozatvédelmi feladataira kiírt pályázatok megvalósításának támogatása.

7.2. Vagyonvédelem területén

- Az önkormányzatok és intézményei vagyonbiztonságának növelése érdekében rendőrségre bejelző riasztórendszerek kialakításának sikeres kezdeményezése.
- A Szomszédok Egymásért Mozgalom elterjesztése és módszertani útmutató füzetének összeállítása az Országos Közbiztonsági és Bűnmegelőzési Közalapítvány kiírása alapján.
- A „Garázsszomszédok Egymásért Mozgalom” (Az új típusú közösségi összefogásra jó példa a salgótarjáni Beszterce lakótelepi garázsszövetkezet által elindított program. A garázsok közel 60 tulajdonosa riasztórendszert építtetett ki, biztonsági zárat szereltetett fel garázsaik ajtajára, és a területet felváltva őrzik. A környéken táblákat is kihelyeztek, melyek figyelmeztetik a betörőt, hogy „EZER SZEM” követi minden lépését.)

A vázolt úttörő kezdeményezésről televíziós bemutató film készült azzal a nem titkolt céllal, hogy más megyék is átvehessék a mozgalom jellemzőit.

8. A program megismertetése

A Program egyik legfontosabb része a folyamatos információ átadás az állampolgárok részére. Fel kell hívni a lakosság figyelmét arra, hogy a polgárok mit tehetnek saját biztonságuk érdekében. Az információszolgáltatás színhelye és közönsége lehet egy – egy adott település lakossági fóruma, illetve különféle irányítású klubok, közösségek, csoportok tagsága. Mindezekon kívül a saját, speciális szervezetségű bűnmegelőzési rendezvényeken is informálják az állampolgárokat.

A külső –belső kommunikáció csatornái:

- Állami, társadalmi, civil szervezetek körében,
- rendőrségen belül,
- országos, helyi médiákban való megjelenés,
- szóróanyagokon,
- reklámhordozók fejlesztése
- kiállítások,
- nagy tömegeket vonzó rendezvények,
- lakossági fórumokon való részvétel,
- egyházakkal való együttműködés.

9. A projekt eddigi eredményei

- A különböző szervek kapcsolat felvétele,
- a résztvevő személyek munkájának jobb megismerése,
- együttműködési megállapodások létrejötte,
- a szervezeti formák létrehozása,

- működtetésének elősegítése,
- a szervezetek közötti kommunikáció felerősödése,
- a problémákra történő reagálás eredményessége,
- az önkormányzatok és a rendőrség közötti munkakapcsolat javulása,
- a települési önkormányzatok érdekelté válása a helyi biztonság megteremtésében,
- bűncselekmények – addigi tendenciózus növekedésének – mérséklése,
- az önkormányzatok és intézményeik biztonsági színvonalának emelkedése,
- a veszélyeztetett objektumok, létesítmények biztonságának növelése, iskolák, óvodák riasztórendszerének kiépítése,
- az áldozatokkal és sértettekkel való foglalkozás előtérbe kerülése,
- a kisebbségekkel történő kapcsolatfelvétel és párbeszéd, ⇒ a megyében nem alakultak ki „robbanáshoz” vezető konfliktusok,
- a biztonságot javító önvédelmi célú csoportok számának növekedése,
- az új biztonsági filozófia, propaganda és tájékoztató jellegű anyagainak mennyiségi és minőségi javulása, terjesztése,
- a rendőrség munkája fölötti civil kontroll elősegítése,
- a konkrét, adott helyre, közösségre jellemző cselekmények kezelése,
- a média fokozottabb érdeklődése a biztonság javítása érdekében.

VI. IDŐSZERŰ FELADATOK ÉS JÖVŐBENI ELKÉPZELÉSEK

A programban résztvevő, együttműködő partnerek munkájának szakmai- anyagi feltételrendszerét folyamatosan kell biztosítani. A napi gyakorlati rendőrségi- önkormányzati munka részévé kell tenni a program biztonsági – bűnmegelőzési – bűnüldözési tevékenységének összehangolását. További konkrét programok, pályázatok kidolgozására van szükség. Fontos a helyi problémák, gondok kezelésében a közös megoldás kialakítása abból a célból, hogy a résztvevők érdekelték legyenek a sikeres megvalósításban.

Szükséges az ismeretek bővítése minden területen

- szakmai anyagok összeállítása,
- TEAM módszerek technikák,
- oktatás, képzés, továbbképzés,
- a program összegzése a mások számára történő segítségnyújtás céljából.

Az előrelépés lehetőségei

- A 2002. év végére a megyei bizottság tagjainak ismételt összehívása
- A megyei szint feladatának újra fogalmazása,
- A megyei és városi bizottságok találkozájának megszervezése,
- A városi bizottságok és munkacsoportok feladatkörének újabb tartalommal való megtöltése,
- Új feladatok közösen történő meghatározása.